

ghet her i landet i sin helhet over til okkupanten, uansett om denne valgte å styre direkte selv eller gjennom et Administrasjonsråd, kommisariske statsråder eller riksråd.

14. Herav fulgte at alle borgere plikter lydighet overfor okkupantens påbud og enhver virksomhet i strid med disse påbud eller til gunst for okkupantens fiender var ulovlig, — illegal. Okkupanten var fullt lovlig berettiget til å skaffe alle som drev illegal virksomhet.

15. Når det altså ville være illegalt å motarbeide okkupanten kunne det ikke bli ulovlig etter krigen å ha samarbeidet med okkupanten til en viss grad. Det var bare samarbeid til skade for Norge som eventuelt kunne være straffbart. Til dette ville kreves en sterk aktivitet når en tar i betraktning:

16. Administrasjonsrådet aksepterte å arbeide under RK som i sin tiltredelsesproklamasjon uttalte: «Som min viktigste oppgave ser jeg: opprettholdelse av ro, sikkerhet og orden — og tilveiebringelse av alle forutsetninger for de militære behov som er nødvendige —. De norske administrative myndigheter har stillet seg til disposisjon for samarbeide».

17. Under riksrådforhandlingene hvor Stortinget og alle landets første menn inklusive Berggrav deltok ble det slått fast at regjeringen var faktisk maktesløs, og ved prøvevotering i Stortinget september 1940 ble det med 96 stemmer mot 34 vedtatt bl. a.: «Regjeringen Nygaardsvold kan ikke lenger godkjennes som regjering. Da Kongen er utenfor landet er han ute av stand til å utøve sine forfatningsrettslige funksjoner. Kong Haakon taper for seg og sitt hus rettlighetene som Norges konge inntil fredsslutningen. Riksrådet overtar inn til videre Regjeringens forretninger og Kongens forfatningsrettslige funksjoner».

18. Det var tilslutt enighet om å innnta 5 NS-medlemmer i Riksrådet, men forhandlingene strandet på at tyskerne ville ha Harbek erstattet med Riisnæs. Blant disse NS-folk var Gudbrand Lunde, medlem av Quislings 9. april-regjering.

19. Presidentskapets brev til Hitler 17. juni hvor det foreslås at Tyskland skal slutte fred med Norge hvis der Führer finner at tiden hertil er inne.

20. Regjeringsadvokat Kristen Johansens betegnelse til Industriforbundet 27. mai og 14. juni 1940 hvor han bl. a. sier: «... en kan heller ikke gjøre ansvar gjeldende mot norske borgere, fordi disse ikke har rettet seg etter dens — regjeringens — forholdsordrer, når disse er i strid med okkupasjonsmaktens bestemmelser».

21. Stortingets folkerettskonsulent,

forbudsordrer, når disse er i strid med okkupasjonsmaktens bestemmelser».

28. HR anså heller ikke N.S. for en ulovlig bevegelse etter 25. september 1940, ellers kunne den ikke f. eks. 25. oktober 1940 ha skjerp straffen for noen unggutter som hadde demonstrert mot N.S.

29. Tyskerne unnlot etter påtrykk fra N.S. å ta hele hjemmeflåten, 800.000 t. som prise.

30. Sakførerforeningens rundskriv 13. desember 1940 om at det stod medlemmene fritt å melde seg inn i N.S.

31. Dommerforeningens liknende rundskriv 30. oktober 1940 om at den hverken ville til- eller fraå.

32. Ekspedisjonssjef, nå fylkesmann, Platous rundskriv 3. desember 1940 til dommere om at det ikke var noe i veien for å melde seg inn i N.S.

33. Berggravs hyrdebrev i juli og 23. oktober 1940 om at vi ikke plikter å lyde forordninger fra London og at enhver måtte følge sin overbevisning m. h. t. å melde seg inn i N.S.

34. Samtlige fylkesmenn ble sittende og hjalp til å gjennomføre N.S.'s nye kommunalordning.

35. Riktignok gikk HR av, men først i desember 1940 og på et helt spesielt spørsmål, men alle andre dommere ble sittende og dømte etter N.S.-forordninger.

36. Ved årsskiftet 1940—41 ble Tysk Handelskammer i Norge dannet «for å fremme samhandelen mellom Norge og Tyskland og samtidig søke å fremme den personlige forbindelse mellom næringslivets menn i begge land. Det vil oppta et intimt samarbeide med alle tyske og norske myndigheter». Dette opprop var undertegnet av over 80 av landets ledende menn i industri, skipsfart og bankvesen.

37. Direktør Rygh ble den hele tid sittende som direktør for Norges Bank som ga tyskerne 11 milliarder kroner.

38. Strandhuggene i Lofoten og på Måløy var rent britiske fortagender selv om enkelte frivillige nordmenn var med.

39. De fell og overgrep N.S.-myndigheter foretok i lærerstriden m. m. kan ikke medføre noe tilbakevirkende og felles straffeansvar for alle N.S.-medlemmer. — Vil man gjøre Arbeiderpartiet medlemmer ansvarlig for den totale og skjebnesvangre neglisjering av vårt forsvar? Det ville være mer nærliggende. I N.S. ble jo intet foretatt etter avstemninger, men etter «førerprinsippet».

40. På den annen side må også tas hensyn til hva N.S.-myndighetene sparte landet for. Norge var det eneste okkuperte land som hadde et stadig stigende importoverskudd. Ved krigens slutt skyldte vi Tyskland på

sett noe kjennskap til dem». Jfr. dr. juris. Astrup Hoel i Norsk Sakførerblad 2/1945: «UKjente anordninger fra en faktisk maktesløs ekallregjering og med virkning fra utferdigelsestiden, ville stride mot folkeretten like fullt som deres virkning fra et tidligere tidspunkt ville stride mot grunnloven». Prof. Keilhau som var far til den første landsavikarordning 22. jan. 1942 forteller også i Verdens Gang 19. juli 1945: «Det var i dette utkast (5. desember 1941) fra Straffelovkomiteen at det først ble foreslått å gjøre medlemskap i N.S. til et straffbart forhold».

45. Undersøkelseskommissjonen skriver i sin konklusjon vedrørende Administrasjonsrådet, s. 230: «Kommissjonen er ikke i tvil om at et visst samarbeide med okkupasjonsmakten var tvingende nødvendig. — Problemet er i virkeligheten ikke tilslutning til tysk politikk eller steil anvisning og sabotasje av alle tiltak. Problemet er graden av samarbeid og formene for det. — Det er på det rene at med dets (Administrasjonsrådets) fra-treder hadde tyskerne norsk næringsliv i det hele under sin kontroll. En har dog overalt det inntrykk at rådet eller de enkelte medlemmer ved protest, forhandling, eller forhaling har verget norske interesser så langt det praktisk lot seg gjøre. Rådet administrerte i et beseiret land, og det var ikke mulig med de maktmidler tyskerne hadde av militær, politisk og finansiell art å føre en uavhengig politikk i forhold til tyskerne» — Burde ikke den samme nøkterne vurdering legges til grunn ved bedømmelsen av N.S.? Og framfor alt, hadde ikke de alminnelige medlemmer rette til å ha den samme tillit til og gode tro på de kommisariske statsråder, — som altså hadde den samme rettslige hjemmel (jfr. punkt 26 — foran).

Sett på bakgrunn av dette og alle de øvrige momenter — vilje til å se det hele som det dengang fortonte seg — må det være helt klart at de alminnelige NS-mennesker har handlet i subjektiv GOD TRO og følgelig helt mangler det forsett som § 86 krever for å kunne straffes for «rettsstridig» å bære «våpen mot Norge», «yte fienden bistand i råd eller dåd» eller «svekke Norges eller noen med Norge forunden stats stridsevne».

Jeg er i besiddelse av et ganske interessant dokument fra en kjent professor og som belyser hvorledes Kirkens menn så på Nasjonal Samling og Quislong i 1934 og 1936. Jeg vil sitere følgende av dette dokument: «Pastor Chr. Thompsen noter-

te seg den 3. mai 1934 en uttalelse av professor Dr. Ole Hallesby på kirkemøtet på Geilo i 1934 og som lød slik:

«Pasifismen er sykkelig individualisme og krig som sådan er et verktøy i GUDS hånd. Sykdom er straff og gjengjeldelse fra GUD».

For Hitler og hitlerismen bør vi prise GUD.

Den er en folkebevegelse som ikke bare er nasjonal og politisk, men sosial, moralsk og religiøs.»

I 1936 — like før stortingsvalgene skal Predikant Albert Lunde (se Dagen for 25. juli 1941) ha sagt:

«Skal Norge komme frelst gjennom vanskelighetene må det gå den vei Quisling anviser.»

I et av Oslos ukeblade for januar 1948 sto der følgende:

«Rent uhyggelig mange av oss var landsforrædere i tiden april—september 1940 — derfor skal der trekkes et glemselens slør over alt som hendte i denne tiden. —

Folk som i dag slår seg for sitt bryst, fordi de ble «store jøssinger» senere, var dengang ynkelig små — så små at de burde ha druknet i foraktens mudderpøl. —

Istedet har vi hengt ordner og stjerner på mange av dem. Det skal hjelpe meningmann til å glemme at der bak den gyldne fasade skjuler seg en råttent portunist. —

Nei — rettsoppgjøret er så råttent at bare impliserte jurister og falske profeter kan rope hurra for det. For dem har det vært en ny gullalder, for folket ellers en forbandelse.

Tror noen at en nasjon, et folk straffet kan spille slik grotesk komedie, som den der har funnet sted i vårt land?»

I «Vårt Land» for 23. mars 1948 stod der følgende:

«Denne menneskejakt er en utglidning som ikke bare er uverdige en rettsstat og et kulturfolk, men den kan komme til å skandalisere hele vårt rettsoppgjør og bli en landsulykke.»

STOPP derfor rettsforfølgningen mot passive N. S. medlemmer og gi de der er dømt Æresoppreisning — som antydnet i «Tønsberg Blad» for den 5. mai 1948.

P. Harsem.

medlemmer arrestert og satt inn på Bredtveit.

I advokat Øvergaards utredning A. s. 3—6 er det helt klarlagt:

1. at dette punkt ble glemt under rettsforhandlingene og således overhodet ikke er behandlet.
2. at jeg ikke har hatt noen som helst befattning med de

Alt dette burde retten ved gjenopptagelsessakens behandling ha innrømmet istedenfor å søke å forsvare at det i visse tilfeller kan være berettiget å dømme en mann uhørt. En rett kan ikke suverent sette visse deler av loven ut av kraft eller overse dem. Det tilkommer Stortinget å gi lover og å overvåke at rettsinstansene holder seg til de gitte lover.

Umenneskelig tortur å la en mann gå 2¼ år med dødsdom over hodet på seg

De dødsdømte får selv skylden, endog av fengselsprester, for at de må sitte med dødsdom i årevis

De hadde blitt hurtigere avlivet hvis de ikke hadde søkt om gjenopptakelse av sin sak.

Det er lett å forstå at retten av prestisjehensyn har vært engstelig for å gjøre noensomhelst innrømmelse på dette punkt. Men her er det spørsmål om menneskelig og da burde vel prestisjen komme i annen rekke. Under enhver omstendighet burde forholdet ha medført at retten hadde uttalt seg mere positivt m. h. t. spørsmålet om benådning. Det er nemlig en umenneskelig tortur å la en mann gå i 2¼ år

med dødsdom hengende over hodet på seg, og så ovenikjøpet få den tilleggstortur som det betyr å skulle gå å vente i dagevis på uafallet av en benådningssøknad. Det har vært skrevet i avisene — og vi dødsdømte får også høre det bl. a. av fengselsprester o. a. — at det er vår egen skyld når vi må sitte i årevis med dødsdom, hvis vi ikke stadig søkte om gjenopptakelse kunne vi ha vært skutt for lenge siden.

Et «rettsoppgjør» som avfører en slik kynisme tre år etter krigens opphør er modent for revisjon.

Dets prestisje er ikke lenger nevneverdig — det er sunket ned til å bli et verktøy i hendene på en liten gruppe hat- og hevgjerrige personer. Jeg tror derfor at det kunne bli en landsgagnlig gjerning om en stortingsrepresentant ville påtale (om mulig i Stortinget) at retten i en dødsdomsak har forsømt sine embetsplikter ved å ha fremmet saken på grunnlag av en lovstridig tiltalebeholdning og satt gjeldende lov til side (se adv. Øvergaards utt. A. s. 2), samt ved grov uaktksomhet å ha forsømt å sørge for sakens fullstendige opplysning.

så bidra til å begrense «rettsoppgjøret»s skadevirkninger — som allerede er store nok. Et «rettsoppgjør» på grunnlag av de lover som var gjeldende her i landet før krigen ville selvsagt være det riktige og også de såkalte «landssvikere» ville ha innsett nødvendigheten av et sådant.

Men det grunnlovstridige «rettsoppgjør» som nå finner sted har intet med rett og rettferdighet å gjøre. Det er i virkeligheten et politisk oppgjør med temmelig umoralske grunnmotiver.

Oslo, 23. august 1948.

R. S. Skancke.
(sign.)

Det som kom til å følge ville ikke bare renske luften, men og-

Nordmørspostens trykkeri